ประโยค ป.ธ. ๔
แปล มคธเป็นไทย
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๑

๑. สจฺจวาที จ นาม อตฺตโน จ ปเรสญฺจ อตฺถาวโห โหติ อธิมุตฺตกสามเณรมหาสุตโสมปณฺฑิตาทโย วิย ฯ ตตฺถ อธิมุตฺตกสามเณรวตฺถุ ปณฺฑิตเสวนาธิกาเร วุตฺตเมว ฯ มหาสุตโสมปณฺฑิตวตฺถุ อสีตินิปาเต โอโลเกตพฺพํ ฯ

ปุพฺเพ กิเรกา อิตฺถี เนว ทานมทาสิ น ปูชา กตา น ธมฺโม สุโต ฯ เกวลํ สจฺจมตฺตํ รกฺขิตฺวา กาลํ กตฺวา เทวโลเก นิพฺพตฺติ ฯ อถายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน เทวจาริกํ คนฺตฺวา ตสฺสา วิมานทฺวาเร ฐิโต ตํ อตฺตโน สนฺติกํ อาคตํ ปุจฺฉิ มหตี เต สมฺปตฺติ กึ กตฺวา อยํ ลทฺธาติ ฯ สา ปริตฺตกมฺเมน ลทฺธตฺตา ลชฺชมานา อาจิกฺขิตุํ อนิจฺฉนฺตีปิ เถเรน ปุนปฺปุนํ ปุฏฺฐา นิคฺคยฺหิตุํ อสกฺโกนฺตี สจฺจมตฺตํ มยา รกฺขิตนฺติ อาห ฯ ตํ สุตฺวา เถโร อาคนฺตฺวา เชตวเน สตฺถารํ วนฺทิตฺวา สกฺกา นุ โข ภนฺเต สจฺจกถนมตฺเตน ทิพฺพสมฺปตฺตึ ลทฺธุนฺติ ปุจฺฉิ ฯ สตฺถา กสฺมา มํ โมคฺคลฺลาน ปุจฺฉสิ นนุ เต เทวธีตาย อยมตฺโถ กถิโตติ วตฺวา สจฺจมตฺตํ กเถตฺวาปิ เทวโลกํ คจฺฉนฺติเยวาติ อาห ฯ

อิทํ วตฺถุ ธมฺมปทสฺส โกธวคฺเค สจฺจํ ภเณ น กุชฺเฌยฺยาติ คาถาวณฺณนายมาคตํ ฯ

๒. อิติ สุภาสิตภาสนาทีหิ จตูหิ อวยวงฺเคหิ ยุตฺตา วาจา สุภาสิตา นาม ฯ สา โลกิยโลกุตฺตรสุขาวหตฺตา มงฺคลํ ฯ เตน วุตฺตํ สุภาสิต-สุตฺตวณฺณนายํ อิเมหิ โข ภิกฺขเว จตูหิ องฺเคหิ สมนฺนาคตา วาจา สุภาสิตา โหตีติ ภณนฺโต ปเรสํ ยมิทมญฺเญ ปฏิญฺญาทีหิ อวยเวหิ นามลิงฺควจนวิภตฺติ-กาลการกสมฺปตฺตีหิ จ สมนฺนาคตํ วาจํ สุภาสิตาติ ปญฺญเปนฺติ ตํ

ธมฺมโต ปฏิเสเธติ ฯ อวยวาทิสมฺปนฺนาปิ หิ เปสุณฺณาทิสมนฺนาคตา วาจา ทุพฺภาสิตา โหติ อตฺตโน จ ปเรสญฺจ อนตฺถาวหตฺตา ฯ อิเมหิ ปน จตูหิ องฺเคหิ สมนฺนาคตา สเจปิ มิลกฺขภาสาปริยาปนฺนา ฆฏเจฏิกาคีตก-ปริยาปนฺนา วา โหติ ตถาปิ สุภาสิตา เอว โลกิยโลกุตฺตรสุขาวหตฺตา ฯ สีหลทีเป มคฺคปสฺเส สสฺสํ รกฺขนฺติยา สีหลเจฏิกาย สีหลเกเนว ชาติชรา-พฺยาธิมรณยุตฺตํ คีตกํ คายนฺติยา สุตฺวา มคฺคํ คจฺฉนฺตา สฏฺฐิมตฺตา วิปสฺสกา ภิกฺขู เจตฺถ อรหตฺตปฺปตฺตา นิทสฺสนํ ฯ

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๔
แปล มคธเป็นไทย

๑. อันธรรมดา บุคคลผู้มีปกติพูดคำสัตย์ เป็นผู้นำประโยชน์มาให้ทั้งแก่ตน ทั้งแก่ชนเหล่าอื่น เหมือนอธิมุตตกสามเณรและมหาสุตโสมบัณฑิต เป็นต้น ฯ ในบุคคลทั้ง ๒ นั้น เรื่องอธิมุตตกสามเณร กล่าวไว้แล้วในอธิการแห่งการคบบัณฑิตนั่นแล ฯ เรื่องมหาสุตโสมบัณฑิต ก็พึงตรวจดูในอสีตินิบาต ฯ

ดังได้สดับมา ในกาลก่อน สตรีคนหนึ่ง ไม่ได้ให้ทานเลย ไม่ทำการบูชา ไม่สดับธรรม ฯ นางรักษาเพียงคำสัตย์อย่างเดียว ทำกาละแล้วบังเกิดในเทวโลกฯ

ครานั้น ท่านพระมหาโมคคัลลานะ จาริกไปในเทวโลก ยืนอยู่ใกล้ประตูวิมานของเทพธิดานั้น ถามนางผู้มาสำนักตนว่า สมบัติของเธอมาก เธอทำกุศลอะไร จึงได้สมบัตินี้ ฯ นางละอายใจ เพราะสมบัตินั้นตนได้ด้วยกรรมเล็กน้อย แม้ไม่ปรารถนาจะบอก ถูกพระเถระถามบ่อยเข้า ไม่อาจจะปกปิดไว้ได้ จึงเรียนว่า ดิฉันได้รักษาเพียงคำสัตย์ ฯ

พระเถระสดับคำนั้นแล้ว มาถวายบังคมพระบรมศาสดา ที่พระเชตวัน แล้ว ทูลถามว่า บุคคลอาจได้ทิพยสมบัติ ด้วยคุณเพียงพูดแต่คำสัตย์ได้หรือ พระเจ้าข้า ฯ

พระบรมศาสดา ตรัสว่า เหตุไฉน เธอจึงถามเราเล่า โมคคัลลานะ เทพธิดาบอกความข้อนี้ แก่เธอแล้วมิใช่หรือ ดังนี้แล้ว จึงตรัสว่า สัตว์ทั้งหลาย แม้กล่าวแต่เพียงคำสัตย์ ก็ไปเทวโลกได้เหมือนกัน ฯ

เรื่องนี้มาในกถาพรรณนาคาถาว่า **สจฺจ์ ภเณ น กุชฺเฌยฺย** เป็นต้น ในโกธวรรค ธรรมบท ฯ

๒. วาจาที่ประกอบด้วยองค์คืออวัยวะ ๔ มีกล่าวคำสุภาษิตเป็นต้น ชื่อว่าสุภาษิต ด้วยประการฉะนี้ ฯ วาจาสุภาษิตนั้น ชื่อว่าเป็นมงคล เพราะนำโลกิยสุขและโลกุตรสุขมาให้ ฯ ด้วยเหตุนั้น ท่านจึงกล่าวไว้ ในอรรถกถาสุภาสิตสูตรว่า พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย วาจาประกอบด้วยองค์ ๔ เหล่านี้แล เป็นสุภาษิต ชื่อว่าทรงปฏิเสธวาจาที่ประกอบด้วยอวัยวะมีปฏิญญาเป็นต้น และสมบัติคือนาม ลิงค์ วจนะ วิภัตติ กาล และการก ซึ่งชนเหล่าอื่นบัญญัติ แก่ชนเหล่าอื่นว่า เป็นสุภาษิต โดยธรรม ฯ แท้จริง วาจาที่ประกอบด้วยคำส่อเสียดเป็นต้น แม้ถึงพร้อมด้วยอวัยวะเป็นต้น ก็ชื่อว่าเป็นทุพภาษิต เพราะนำสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์มาให้แก่ตนและชนเหล่าอื่น ฯ ส่วนวาจา ประกอบด้วยองค์ ๔ เหล่านี้ แม้หากเป็นวาจานับเข้าในภาษาของชาวมิลักขะก็ตาม นับเข้าในเพลงขับของเด็กหญิงผู้นำหม้อน้ำก็ตาม แม้ถึงอย่างนั้นก็ชื่อว่าเป็นสุภาษิตอยู่นั่นเอง เพราะนำโลกิยสุขและโลกุตรสุขมาให้ ฯ

ก็ในข้อนี้ มีภิกษุนักวิปัสสนา ประมาณ ๖๐ รูป กำลังเดินทาง ได้สดับ (เสียง) ของเด็กหญิงชาวสีหล ผู้เฝ้าข้าวกล้าที่ข้างทางในเกาะสีหล ขับร้องเพลงอันประกอบด้วย ชาติ ชรา พยาธิ และมรณะ ด้วยภาษาสีหลนั่นแล แล้วบรรลุพระอรหัต เป็นอุทาหรณ์ ฯ

พระธรรมรัตนดิลก จิตฺตคุตฺโต วัดสุทัศนเทพวราราม แปล
สนามหลวงแผนกบาลี ตรวจแก้.